

Arktisk sjamansirkel
Hege Dalen
hedalen@online.no

NVE, 0301 Oslo
uttalelse@nve.no

24.05.2024

Høringsuttalelse Stikkelvika kraftverk 200903066-48

På vegne av Arktisk sjamansirkel ber vi om at NVE avslår MIP Miljøkraft AS sin søknad om utsatt byggestart og planendring for konsesjonen til bygging av Stikkelvika kraftverk i Hattfjelldal.

I den nye planen blir de negative konsekvenser for samenes i forhold til det hellige fjellet Aahkansjurhtjie beskrevet som liten. Dette er ikke i samsvar med vår vurdering.

Stedsnavnet Aahkansjurhtjie, Kjerringtinden viser at fjellet er bissie, hellig. Selv om det ikke er registrert som hellig fjell, kan det skyldes at det i dag ikke finnes en fullstendig database med registrering av hellige fjell. Hattfjelldal kommune ikke har en kulturminneplan, Nordland fylkeskommune eller Sametinget har heller ingen slik oversikt. Det ligger intensjoner om å få dette til i den nye Sametingsmeldingen *Áimmahuššan - Sametingsmelding om samisk kulturminnevern*, der man vektlegger vern av hellige plasser ut fra samisk urfolks metodikk.

Forskning på Aahkan-fjell har imidlertid vært gjort siden 1700-tallet og de er vel dokumenterte. I sørsamisk område viser Erik Nordbergs rapport, Saemien Sijte (2021) til forskningen og kontinuiteten opp til i dag gjennom vedlegget til Tom Kappfjell. Man har kalt forskning på hellige fjell og andre hellige plasser for urfolks filosofi, samisk tradisjonskunnskap (TK), økologi, økosofi, åndelighet, sjamanisme eller religion. Uavhengig av hvordan man definerer sørsamenes forhold til landskapene kommer man fram til samme resultatet: Den samiske kulturen er basert på en dyp og gjensidig relasjon til landskapene som har kontinuitet 10 000 år tilbake i tid.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport (2023) viser hvor omfattende effektene av tapene som samene er påført som følge av kristningen, fornorskningen og kolonialiseringen. Den beste måten å bevare restene etter den samiske åndelige kunnskapen har vært stillhet. Stillheten omfatter også beskrivelsen av samenes forhold til Aahkansjurhtjie. Det hellige ikke vært tema i de offentlige forvaltningssystemene.

Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt har siden 2018 blitt hardt belastet på grunn av tap som følge av vindkraftverkene på Øyfjellet som nå skal behandles i retten. Området brukes også til beite, fiske og

friluftsliv av flere kulturer som bor eller gjester område, og de ønsker heller ikke et vannkraftverk her. Vi har gjennomført årlige seremonier for fjellet for å vise vår respekt.

Rituell praksis knyttet til hellige fjell er ikke knyttet til en bestemt vannstand eller synlige inngrep i fjellet. Det er knyttet til en personlig relasjon man har til landskapet og generasjonene før oss, men også åndelige krefter. Å ødelegge et fjellandskap innenfra, slik som det her er snakk om, kan sammenlignes med inngrepene som allerede er gjort ved å fordømming og dødsstraff for bruk av gievrie, de sørsamiske trommene og utøving av samisk religion, men også forbudet mot å snakke sitt eget språk og andre diskrimineringstiltak for å fjerne samisk kultur og erstatte dem med den norske. Det er å fjerne verdifull kunnskap.

Den kunnskapen som blir borte som følge av landskapsinngrep, kan defineres som epistemicide, der effektene bidrar til å stanse, utslette eller devaluere et kunnskapssystem. Epistemicide skjer når epistemiske urettferdigheter er vedvarende, systematiske og kollektive og fungerer som en strukturert undertrykkelse av bestemte måter å vite på. Epistemicide er i stor grad direkte knyttet til tap som går på bekostning av samenes forhold til spesifikke landskap.

Stedsnavnene som Aahkansjurthjie, Kjerringtinden og Aahkanjaevrie, forteller noe om samenes forhold til dette landskapet over tid. En endring av vannføringen i Aahkanjaevrie, og elva fra Aaahkansjurtjie og ned til Reevhtse, Røssvatn bidrar til å svekke kunnskapen og kraften i landskapet.

I etterkant av Fosen-dommen, styrking av konsultasjonsplikten, Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og nyere forskning på hellige fjell bør man se helheten i konsesjonssaken på nytt. Vi mener derfor det er riktig å avslå søknaden om forlengelse av konsesjonen for Stikkelvika Kraftverk.

ARKTISK SJAMANSIRKEL

Øyvind Siljeholm

Erena Rangnimarie Rhöse

Hege Dalen

Leder (Sign)

(Sign.)

(Sign.)

Kilder:

Jernsletten, Jorunn 2009 Bissie dajve. Relasjoner mellom folk og landskap i Voengel-Njaarke sijte. Doktorgradsavhandling ved institutt for historie og religionsvitenskap, Universitetet i Tromsø

Kramvig, Britt 2020. *Landskap som hjem Landscape as home*. Årgang 31, nr. 1–2-2020, s. 88–102. ISSN online: 1504-2898. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2898-2020-01-02-08>

Kroik, Åsa Viridi (2023). Dihte Gievrie, det vi møter med respekt. *PhD Avhandling*. Uppsala

Nergaard, Jens-Ivar 2019 *Dialoger med naturen. Etnografiske skisser fra Sápmi*. Universitetsforlaget, Oslo

Nordberg, Erik (2021) *Bissegh - Samiske hellige fjell og offerplasser*. Prosjektrapport. Saemien Sijte. Snåasa. Saemien Sijte.

Sametinget (2021) *Áimmahuššan - Sametingsmelding om samisk kulturminnevern*. <https://sametinget.no/kulturminne-og-bygningsvern/aimmahussan-sametingsmelding-om-samisk-kulturminnevern/>

Stortinget Dokument 19 (2022–2023) *Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen*. <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/sannhets--og-forsoningskommisjonen/rapport-til-stortinget-fra-sannhets--og-forsoningskommisjonen.pdf>

Just Qvigstad 1926 *Laphische Ophersteine und heilige Berge in Norwegen*. Oslo Etnografiske Museums skrifter 1:5, s 34.